

**A szovjet – észt kölcsönös segítségnyújtási szerződés megvitatása az észt
Államtanács ülésén
(1939. október 2.)
Titkos**

30. sz. jegyzőkönyv

A Parlament külügyi és államvédelmi bizottságának, illetve az Államtanácsnak az együttes ülése, 1939. okt. 2-án, 11 órakor.

Az ülés résztvevői: a Parlament tagjai közül M. Hansen, A. Jurima, V. Kadarik, A. Karineel, J. Newman, A. Piip, O. Pukk, A. Anderkopp, O. Gustavson, L. Johanson, J. Tonisson,³⁰ O. Köster;

Az Államtanács tagjai: F. Akel, J. Laidoner, J. Soots, J. Puhk, V. Päts,³¹ J. Orasmaa, A. Oinas, H. Lauri, A. Maurer;

Az ülésen részt vett J. Uluots, a Parlament elnöke, M. Pung, az Államtanács elnöke, K. Eenpalu miniszterelnök, K. Selter külügyminiszter, O. Kask szociálisügyi miniszter, O. Epik, a külügyminiszter munkatársa, N. Kaasik, a Külügyminisztérium politikai osztályának vezetője, G. Meri, a Külügyminisztérium külkereskedelmi osztályának vezetője, J. Klesment, a köztársaság kormányának képviselője az országgyűlésben;

Elnök: A. Jurima

Az ülés jegyzőkönyvét P. Malvet, a Parlament titkára vezeti.

Napirend: Az észt – orosz kölcsönös segítségnyújtási szerződés vitája. A külügyminiszter kérésére zárt ülés zajlik.

³⁰ Tonisson, Jaan(1896-?): az észt állam egyik megalapítója, az 1905-ben alakult Nemezeti Liberális Párt vezetője, államfő, külügyminiszter, 1940-ben elhurcolta az NKVD, nem tudni mikor és hol halt meg.

³¹ Päts, Victor: az államfő fia, országgyűlési képviselő. 1941-ben letartóztatják, a Szovjetunióba szállítják, majd 1952-ben börtönben hal meg.

I. pont

A Parlament tagjainak, A. Anderkoppnak, O. Gustavsonnak, L. Johanssonnak, J. Tonissonnak, O. Kösternek, A. Jurimanak és az Államtanács tagjainak, J. Orasmanak, A. Oinasnak, H. Laurinak és A. Maurernak az ülésen való részvételéről.

A Parlament elnökének, J. Uluotsnak a javaslatára határozatot hoznak arról, hogy az ülésen résztvehessenek a Parlament tagjai, A. Anderkopp, O. Gustavson, L. Johanson, J. Tonisson, O. Köster, A. Jurima és az Államtanács tagjai, J. Orasma, A. Oinas, H. Lauri és A. Maurer.

Az ülés elnökének, A. Jurimanak a javaslatára elfogadják a napirendet.

II. pont

Az Észt Köztársaság és a Szovjetunió közötti kölcsönös segítségnyújtási szerződés. Vita

K. Selter külügyminiszter: A Köztársasági Elnök megbízásának megfelelően és az általa adott meghatalmazás alapján a következő szerződést írtuk alá. (Felolvassa a szerződés szövegét).

A szerződéshez egy titkos jegyzőkönyv is tartozik. (Felolvassa a kormány magyarázó jegyzeteit).

Ezen szerződés aláírásával messzemenő lépéseket tettünk meg. A régi történelmi múltban gyökerező viszályokhoz vezető kérdést úgy kellett megoldanunk, hogy több ország számára lehetővé tegyünk a Balti-tenger használatát, és ezt békés úton valósítsuk meg. Reméljük, hogy ez a szerződés lehetővé teszi számunkra mindenfajta konfliktus elkerülését. Tudatában vagyunk annak, hogy elsőként írtunk alá ilyen szerződést, és reméljük, hogy ezáltal hozzájárulunk az általános békéhez.

Kifejtem a kereskedelemről szóló szerződés rövid tartalmát, amit szintén aláírtunk Moszkvában. Ez azért is fontos lenne, hogy megértsük: a segítségnyújtási szerződés aláírása előtt nagyon nehéz lett volna a

kereskedelmi egyezményt megkötni. Felolvassa az egyezményt. Hozzákapcsolódik a tranzitról szóló szerződés is.

A szerződés ránk nézve kedvező. Remélem a külügyi bizottságok is helyeslik a működésemet.

J. Tonisson: Mindannyiunk számára világosak a szemünk előtt lejátszódott események. Mialatt képviselőink Moszkvában tartózkodtak a tárgyalásokon, országunk felett átrepült egy idegen katonai repülőgép és erre senki se reagált. Hivatalos közleményt adtunk ki, miszerint Észtország kormánya tiltakozik semlegességünk megsértése ellen. A történetek azt mutatják, hogy de facto más dolgokkal állunk szemben, mint az önálló államiság kérdése. Azt bizonyítják, hogy megoldjuk a Balti-tengert érintő nemzetközi kérdéseket és emellett tapasztalhatjuk azt, hogyan viszonyulnak szuverenitásunkhoz. Csodálkozást kelt vezetésünk információja azzal a propagandával kapcsolatban, miszerint a nép köszönetet mond az elnöknek az egyezmény megkötéséért és táviratokat küld neki. Mintha ezzel biztosítva lenne Észtország népének békés fejlődése. Nem tudni, hogy voltak-e ilyen táviratok, de úgy tűnik, hogy ezen azt kell értenünk, hogy ilyen táviratokat kell küldeni. Valójában olyan képzetet keltenek, mintha győztesek lennénk. Nincs becsületünk elismerni – holott kellene legyen –, hogy megsértették függetlenségünket. Most már el kell fogadnunk a szerződést és úgy kell mindent csinálnunk, hogy a tisztességünk ne szenvedjen csorbát.

Amikor arról volt szó, hogy megkössük-e a szerződést vagy sem, senki se szólalt fel ellene, mivel ez volt az egyetlen járható út. Leszögeztük, hogy amikor megkötjük a szerződést, lojálisan teljesíteni is fogjuk. A bizalomnak meg kell lennie. Ugyanakkor vezetésünk hasznot sem fog húzni ebből. Nem fogunk ily módon elébe menni a jövőnek. Ahogy ügyeink haladnak, legalább nyilatkozatainkból látszania kellene annak, hogy számunkra csak egy arcvonal létezik, a keleti, ahol bátran cselekszünk. Hasonló kijelentéseink nem maradnak titokban keleti szomszédunk előtt. Németország segítségével reménykedtünk és egész idő alatt ehhez az irányhoz ragaszkodtunk. A jövő világos perspektíváját kell kapnunk és helyesen kell értékelnünk a tényeket. Ha akarjuk, ha nem, politikánkat össze kell hangolnunk a megkötött egyezményekkel. Tisztes-

ségesen kell ezt tennünk, ravaszságnak itt nincs helye, mert ez katasztrófát okozhat. A kérdés csak az, hogy a kialakult helyzetben megérti-e ezt a nép. Ha valaki úgy gondolja, hogy ez lehetséges, akkor én úgy vélem ez nagy tévedés. Ebben a komoly pillanatban mindenkinek nyíltan kell beszélnie arról, ami a szívét nyomja és arról, amit helyesnek tart. Nem léphetünk úgy tovább, hogy nem küszöböljük ki a fennálló akadályokat. A Köztársaság jelenlegi kormányának mennie kell, hogy új kormány jöhessen létre, a népi egység kormánya. Mindannyiunknak a jövő felé kell haladnunk. Jöjjön a nemzeti egyetértés kormánya, amelyben mindannyian jóindulattal viseltetünk egymás iránt. Csak ebben az esetben menthető meg az, amit még menteni lehet. A megszállás, ha bekövetkezik, nem fog nyolc hónapra korlátozódni, hanem jóval tovább tart majd. A Szovjetunióval kötött egyezményt becsületesen és korrektül kell teljesítenünk. A jövőben nyitott szemmel kell járnunk és akkor megőrizhetjük azt, ami drága számunkra. Ha az általunk átélt pillanatok nem tesznek minket éretté, akkor rossz lesz nekünk. Meg kell értenünk, hogy az egyhangú ratifikáció az egyetlen végső út, ez népünk és államunk sorsa.

L. Johanson: Nem csaphatjuk be magunkat illúziókkal. A támaszpontok nagy erődítmények, mégis oda kell adnunk őket, itt nincs mit tenni. Nincs erőnk fellépni ez ellen. A követelésük oka az, hogy mi vagyunk a legközelebbi szomszédjuk. Hálálkodó távirataink viszont kedvezőtlen jelenségek. Hasonló akciókat a kormánynak nem szabad előidéznie, el kell kerülnünk a tények saját hasznukra történő értelmezését. Nem kell aláásnunk az általunk létrehozott függetlenséget. Elégedetlen vagyok rendszerünkkel. Az orosz nyelv kötelezettségének eltörlése az iskolai oktatásban nagy hiba volt. El kell határolódnunk a mostani belpolitikától. Emelni kell a lakosság életszínvonalát, a szegénységnek nem szabad tovább terjednie, ez végzetes lenne számunkra. A kormányt az utóbbi időben mintha vakság sújtaná. Néhány intézményünket újjá kell szerveznünk, másokat meg kell szüntetnünk. A szociális körülmények nagyon fontosak. Az értékelésekkel nagyon óvatossá kell lennünk. Azok az intézkedések, amiket eddig alkalmaztunk nem hoztak eredményt. Az a nagyhatalom, amely saját csapatait hozza ide, kétségtelenül

befolyást fog gyakorolni az államberendezkedésre. Mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy egyesítsük erőnket és megőrizzük függetlenségünket.

M. Pung, az Államtanács elnöke: Meggyőződésem, hogy államunk polgárainak nincsenek illúziói a szerződéssel kapcsolatban. Mindenki számára világos, hogy mivel jár. Ezt azok is érzik, akik ebben a pillanatban nem szólnak meg ezzel kapcsolatban. Nem akarok próféta lenni, de én nem találok a függetlenségünket megingathatlannak. Egy kis ország függetlenségét sohasem szabad egy nagyhatalom függetlenségéhez hasonlítani. A függetlenség sok lehetőséget ad, hogy a nép javára cselekedjünk. Amikor befejeződik a nagy háború, velünk azt csinálnak majd amit akarnak, senki se fog megkérdezni minket. A szerződés aláírása nem károsította meg a függetlenségünket. Ugyanakkor nincs itt az ideje arról beszélni, hogy kinek mi okoz fájdalmat, mivel mi azért vagyunk itt, hogy kifejtsük saját álláspontunkat a szerződéssel kapcsolatban. A belpolitikát át kell tekintenünk, de ehhez más idő szükséges. Belpolitikai kérdésekben egységesnek kell lennünk. Tartózkodnunk kell a kölcsönös sértődésektől, nehogy okot adjunk a belügyeinkbe való beavatkozásra. Magunk között beszélünk kell a legfontosabb reformok bevezetéséről, de nem úgy, hogy először mindent megváltoztatunk, és csak azután próbálkozunk megvitatni azokat. Még közel sincs minden veszve.

Most azzal a kérdéssel foglakozunk, ami miatt összegyűltünk itt, az egyéb dolgainkat egy másik ülésen rendezzük.

Az elnök: Emlékeztetem Önöket, hogy a mai ülést az egyezmény megvitatásának szenteljük.

A. Piip, az Államtanács tagja: Szeretnék jogi szempontból néhány észrevételt tenni a szerződéssel kapcsolatba. Meg kell mondjam, hogy formálisan mi tisztességgel kerültünk ki az adott helyzetből. Ez a két ország közti szerződés a kölcsönösségen és az egyenlőségen alapul. Utal békés megegyezésünkre, függetlenségünkre és pontosan meghatározza az érvényességének időtartamát. A bérbevett területeken megmarad a mi joggyakorlatunk. Az aláírt szerződésben semmiféle újdonság sincs, ilyen támaszpontok voltak Kínában és Spanyolországban is, Egyiptom pedig igen közel van ahhoz, ami nálunk van. A szerződésbe nem lehet

mindent belefoglalni, ezért van a jegyzőkönyv. Nincs lényeges jelentősége annak, mi hol van leszögezve. A szerződés megkötésekor nyugodtani közelítettük meg a dolgot, mint szakértők, és mindent megfontoltunk. Moszkvában szintén lehetőséget kaptunk a felszólalásra, egyenlő félként beszéltek velünk, nem alárendeltként. Megmondták, hogy nem szándékoznak protektorátust állítani fölénk. Egész idő alatt a bizalom légköre uralkodott. Meggyőződésem, hogy a lehetséges határok között a legjobbat sikerült elérnünk. Sztálin azt mondta: Önök jól léptek, nézzék meg, hol van most Mościcki. A tárgyalások nem azt a benyomást keltették, hogy ez lenne a vég kezdete. Egy nagyhatalom kis szomszédaival való megegyezésének új viszonyát alakították ki. És nekünk el kell kezdenünk a jövőről való gondoskodás új szakaszát. Egyesíteniünk kell erőnket fentről lefelé, mindent meg kell tennünk, hogy emeljük a nép életszínvonalát. A jogrendet is létre kell hoznunk. Világosan kell látnunk abban a tekintetben, hogy mi vár ránk, ha problémák egész sorában nem eszközlünk változtatásokat. Ugyanakkor most folytassuk a szerződéssel kapcsolatos kérdések megvitatását.

J. Laidoner, a hadsereg főparancsnoka: Ma egy orosz bizottság érkezett a leningrádi parancsnok vezetésével. Utasítást adtam, hogy a tárgyalások bizalmasan és tisztességgel folyjanak. A mi bizottságainkban szintén sok szakértő van a különböző minisztériumok képviselőiben. A bizottság elnöke Peek tábornok. Meg kell értenünk, hogy Oroszország számára ténylegesen kell a kijárat és ezzel számolnunk kell. Ezért a legteljesebb mértékben tanulmányoznunk kell a kéréseiket, ugyanis egyetlen kis állmnak sem válik hasznára egy nagyhatalommal való konfliktus. Most nem tudunk mozgósítást elrendelni, és nem is akarunk, mert ez háborút jelentene. Légterünk megsértése idegen repülőgépek által azzal magyarázható, hogy meg akarják tudni mozgósítunk-e. Egy nagyhatalom ennél többet is megengedhet magának. Ha Oroszország háborút akarna, senki sem tilthatná meg ezt neki, és akkor másképp lépne fel. A mi feladatunk pedig az, hogy amennyire csak lehet, megvédjük a népet, átvezetve minden nehézségen. Azt mondani, hogy nem tudunk szembeszállni Oroszországgal, nagyon nehéz, de meg kell ezt tennem, hogy megvédjem népünket. Világos az is, hogy a mi független-

ségünk nem ugyanaz, mint egy nagyhatalom függetlensége, ezt láhattuk már Genfben is, ahol velünk szintén nem sokat foglalkoztak.

Most nincs alapunk arra, hogy jövőnket sötét színben tüntessük fel. Így óvtak és kényeztettek minket 20 évig. És mi összevesztünk egymással. Ezt meg kell szüntetni és én hiszem, hogy akkor legyőzzük az összes nehézséget. Sokkal nehezebb feltételek között kell élnünk és ez legalább a hasznunkra válik. Remélem abban a helyzetben leszünk, hogy a nép hasznára és érdekeinek megfelelően őrizhetjük meg államunkat.

K. Eenpalu miniszterelnök: Laidoner tábornok lényegében mindazt elmondta, amiről én beszélni szándékoztam. Csak néhány kérdést érintek, melyek magyarázatra szorulnak. Hálásak vagyunk a delegációnak. Tisztáznom kell a táviratküldés kérdését, erről nem volt kormányrendelet. Kérem, higgyenek nekem. A táviratok küldését nem tilthatjuk meg. Meg kell magyarázzam a népnek, hogy a szerződést becsületesen szándékozunk teljesíteni, ez nagyon fontos. A kormánynak szándékában áll, hogy a helyzet adta követelményeknek megfelelően változtasson politikáján. A mostani időszak sok nehéz feladat elé állít bennünket. A kormány tudatában van ennek és minden lehetségest megtesz a nehézségek leküzdésére.

A. Oinas: Válaszolna a külügyminiszter arra, hogy állnak majd a dolgok a vasút felhasználásával?

O. Pukk: Hogy viszonyul Németország ehhez a szerződéshez, voltak-e megbeszélések vele ezzel kapcsolatban?

O. Epik, a külügyminiszter munkatársa: A vasút kérdése még vizsgálat alatt van. Németország hozzáállása még nem ismert.

A. Piip: Közölni szeretném, hogy az észt-orosz tárgyalásokon nem vettek részt a németek és ebből következően nem álltunk kapcsolatban velük.

O. Gustavson: A tényeket olyannak kell elfogadnunk, amilyenek. Ha megkötöttük a szerződést, akkor mi természetesen győztesek vagyunk, bár a maximálisan lehetségesre is törekedtünk. Most a szerződés iránt mindannyiunknak bizalommal kell lennünk, máskülönben semmit sem kapunk tőle. Akármilyen is legyen a szerződés, teljesítenünk kell, ez az egyetlen lehetőségünk. A belső dolgainkról szintén határozni kell,

de ezt majd mi magunk tesszük meg, a szerződő partnerünk beavatkozása nélkül. Ugyanakkor, ha megmaradnak a korábbi szigorú feltételek, akkor a szerződés meghiúsul. Rendőrállamot nem fogadunk el, a demokráciát kell megerősítenünk. Remélem a miniszterelnök az összes ígéretét teljesíti, akkor minden rendben lesz.

J. Tonisson: A főparancsnok és a miniszterelnök rámutattak az utóbbi napok kormánylépéseinek jogosságára. Én az egész rendszerünket érintve beszéltem arról, hogy szükség van az átalakításra. A megfelelő irányba kell vezetnünk a dolgokat. Eddig mindenki úgy ábrázolta ezt nekem, mintha ezt a DNB akarta volna. Igyekeztek bebizonyítani nekünk, hogy a nyugati demokráciákkal való kapcsolatok szükségtelenek, mivel semleges állam vagyunk. Én állandóan azt hangoztattam, hogy így a katasztrófa szélére jutunk. Ennek a szerződéssel kapcsolatos problémának nem kell a politikai nyomás eszközének lennie. Sok kérdésről kell beszélünk és ez az idő hamarosan elérkezik, úgyhogy mindenkinek elsősorban önmagáról kell gondoskodnia. Ehhez még egy-két dolgot tennünk kell, méghozzá gyorsan és helyesen, különben zátonyra futunk. A szerződés ratifikációját annak tudatában kell keresztül vinni, amilyen körülmények között létre jött. Fel kell készülnünk a szerződés teljesítésére. Világos, hogy ezzel kapcsolatban nehézségek merülhetnek fel, ezeket szintén számításba kell vennünk. Remélem, hogy a külügyi és védelmi bizottságok egyesített ülése előmozdítja majd a belpolitika megváltoztatását.

J. Uluots, a Parlament elnöke: A külügyi és védelmi bizottságok legutóbbi ülésén szavamat adtam, hogy minden erőnket és tudásunkat népünk és hazánk szolgálatába állítjuk. Úgy gondolom, hogy helyes lenne most arról beszélni, amit Moszkvában megfigyeltem. Tárgyalások alkalmával nagy jelentősége van a partner személyiségének. A szerződés megkötésekor beszélgetett velünk Sztálin, Molotov és Mikojan. Sem protokoll, sem más személyek nem voltak jelen. Meg kell jegyeztem, hogy Sztálin kivételesen eszes ember, akárcsak Molotov és Mikojan. Mindez megkönnyítette a feladatunkat. A tárgyalások kezdetén abból indultunk ki, hogy a Szovjetunióknak szüksége van kijáratra. A Szovjetunióknak élveznie kell a szomszédai támogatását, és erről neki kell gon-

doskodnia. Szerintem mi reálisan értékeliük a Szovjetunió jelentős érdeklődését a Balti-tenger iránt. Rögön a tárgyalások kezdetén aláhúzták vezetőink azon képességét, hogy reálisan értékeli az eseményeket. Ezt tanúsítja ideérkezésünk a szerződés megkötésére. Kértük őket, hogy a kívánságainkat is vegyék ugyanúgy figyelembe. Sikerült kellemes légkört kialakítanunk a szerződés aláírására. Teljes tisztelettel viseltetek szerződésbeli partnerünkkel szemben. Úgy gondolom Oroszország jól megértett minket. Sztálin véleménye a megkötött szerződésről kétségtelenül nagy és meghatározó jelentőségű. Beleképzelte magát a mi helyzetünkbe, érveket hozott fel és ha javasoltunk valamit, azt tanulmányozta is.

A szerződést már elemeztük jogi szempontból. Ez a szerződés katonai együttműködést irányoz elő. Ennek megfelelően Oroszország számára meghatározott területeket kell elkülönítenünk, hogy flottájának szabad mozgást biztosítsunk. A szerződés ténylegesen csak egy nagyhatalom támadása esetén lép életbe. Mindezt a szerződés első pontja tartalmazza, a többi pont ennek a megvalósításával kapcsolatos.

A tárgyalások egész ideje alatt Oroszország hangsúlyozta, hogy államunk belső ügyei a mi dolgunk. A szerződést lelkiismeretesen és a jószándék szellemében fogjuk teljesíteni. Oroszország, véleményem szerint, becsületesen fogja teljesíteni a szerződést. Sztálin aláhúzta: látják, a bolsevikok megtartják a szavukat. Én természetesen kételkedem benne, hogy Sztálin olyan szerződéssel akarná összekötni a nevét, amelyet nem szándékoznak betartani. Partnereink, az én megérzésem alapján, nem kételkednek velünk kapcsolatban. Most ettől függ együttműködésünk jövője. Ha betartjuk a szerződést, akkor azok jók is lehetnek, máskülönben veszélyben vagyunk. Nincs szükség az eltávolodásra. A szerződésben leírtakat becsülettel teljesítenünk kell. Példátlan fegyelemre van szükségünk, mivel a jövőben nagy és nehéz feladat előtt állunk. Tele vagyunk reménnyel, hogy teljesítjük azt. Meggyőződéseim, hogy vezetésünk elegendő morális szellemmel rendelkezik ehhez és abban a helyzetben lesz, hogy segítsen nekünk teljesíteni ezt a nagy nemzetközi feladatot. Sok mindenről le kell mondanunk, ami fontos nekünk. A történelem mérlegén most a nemzet léte áll. Bárcsak a sors a segítőnk lenne. Meg kell jegyeznem, hogy ez a küldetés nem volt könnyű.

Remélem mindenki előtt világos, hogy mit jelent ez a nép számára. Mindent megtettünk, amit meg lehetett tenni. Arra törekedtünk, hogy erőnk szerint szolgáljuk a Hazát – az Isten legyen kegyes hozzánk.

K. Eenpalu miniszterelnök: Azt kell válaszolnom Gustavson úrnak, hogy a régi kormánynak nem szabad az új kormány megalakulása előtt távoznia. Olyan demokráciát, melyet sokan elképzelnek, mi nem engedhetünk meg maguknak. Nem lehet megengedni, hogy a pártok kormányozzanak. Meg kell mondjam, hogy kapcsolatunk a munkásokkal és a nemzeti kisebbségekkel soha nem volt olyan jó, mint most. Helytelen lenne azt megerősíteni, mintha kormányunk Németországgal szemben baráti politikát folytatott volna. A kormány reálpolitikát folytatott, mindenki jó kapcsolatokat tartott fenn.

J. Pukk: Reméljük, sikerül létrehoznunk olyan feltételeket, amelyek segítségével kedvező eredményeket érünk el minden területen, mind a gazdaságpolitikában, mind a Szovjetunióval kötött megegyezésben. A belpolitikai kérdésekről és már problémákról is tárgyalnunk kell, hogy ezekben a dolgokban ne legyen viszály.

J. Uluots, a Parlament elnöke: A szerződést érintő hozzászólások eddig csak annak tartalmát érintették. Most már azonban döntenünk kell, milyenek legyenek további lépéseink. El kell dönten: összehívjuk-e a parlamentet vagy az elnök ratifikálja a szerződést.

A legjobb lenne összehívni a parlamentet, ha lenne egy kicsit több időnk. Ebben az esetben a külügyminiszter magyarázattal is szolgálhatna és mindenki információkat kaphatna a szerződésről. Úgy tűnik, ez nehezen kivitelezhető, vagyis az elnöknek kell a megfelelő határozatot meghoznia. Kérem fejtse ki véleményüket ebben a kérdésben.

J. Klesment, a Köztársaság kormányának képviselője: A szerződés ratifikálása annak jellegétől függően valósul meg. Az első kategóriába azok a szerződések tartoznak, amelyeket a parlament erősít meg, a másodikba pedig azok, melyek megerősítése nem a parlamentre tartozik. A harmadik kategóriába azok tartoznak, melyeket vagy a parlament vagy – állami érdekekből kifolyólag – az elnök erősít meg, a megfelelő bizottságokban történő vita után. Ez a szerződés ezen utóbbi kategóriába tartozik.

A. Oinas: Ezt a kérdést érintve én úgy gondolom, hogy elfogadhatóbb lenne a parlament ratifikációja, ahol a külügyminiszter és más vezetők tisztázhatnák az ügyet. Helyénvaló lenne a kérdés megvitatása is. A nép jól felkészült a ratifikációra.

A belpolitikába változásokat kellene végrehajtani. A miniszterelnök szerint ez az adott állapot megismétlődése lenne. Nincs szükség visszatérni a régihez. A helyzet lehetővé teszi a megegyezést. Népünknek sokkal egységesebbnek kell lennie, mint a függetlenség létrehozásának idején.

L. Johanson: Az akadályok leküzdhetetlenek. Mégiscsak össze kellene hívni a parlamentet.

J. Tonisson: A szerződés van annyira fontos, hogy a parlament erősítse meg.

K. Eenpalu miniszterelnök: Szerintem szükséges lenne minél hamarabb megvitatni ezt a kérdést. A kormány a bizottság elé utalta a szerződést, hogy fejtsse ki az a véleményét.

J. Uluots, a Parlament elnöke: Javaslom, hogy tartsunk tíz perc szünetet.

Határozatot hoznak a tízperces szünetről.

Az elnök: Folytatódik az ülés. A következő határozat-tervezetet ajánlom a figyelmükbe:

„A Parlament külügyi és államvédelmi bizottságának, valamint az Államtanácsnak az egyesült ülésén meghallgattuk a Köztársaság kormányának beszámolóját az 1939. szeptember 28-án, Moszkvában, az Észt Köztársaság és a Szovjetunió között aláírt kölcsönös segítségnyújtási egyezményről, és határozatot hoztunk a fentemlített nemzetközi szerződés ratifikálásának szükségességéről”.

A javaslatot egyhangúlag elfogadják.

J. Uluots, a Parlament elnöke: Meg szeretném jegyezni, hogy az illetékes információban meg kell említeni, hogy a szerződést a parlament megfelelő szervei vitatták meg.

Az elnök: A napirendet kimerítettük. Bezárom az ülést. Az ülés 16 óra 42 perckor fejeződött be.

P. Malvet
titkár

A. Jurima
az ülés elnöke